

Témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

4. tétel: Herczeg Ferenc, a prózaíró

Herczeg Ferenc: Az élet kapuja

Munkássága (5)

- Herczeg Ferenc 20. századi magyar író, a nemzeti konzervativizmus vezéralakja Délvidéken.
- A Horthy-korszak legnépszerűbb írója.
- Jókai Mór és Mikszáth Kálmán után a magyar regényírásban ő vette át a vezető szerepet
- Szigligeti Ede és Csiky Gergely nyomában ő teremtette meg az európai színvonalú magyar drámát.
- A romantika és realizmus korszakában élt és alkotott.

Pályakép (10)

- 1891-ben a Budapesti Hírlap munkatársa, neve ettől kezdve országosan ismert lett, színdarabjai siker
- 1893-ban a Kisfaludy-Társaság tagja, 1899-ben a MTA tagja, 1904-ben a Petőfi-Társaság elnöke.
- 1893. március 10-én nagy sikerrel mutatta be a Nemzeti Színház A dolovai nábob leánya című darabját. Ekkortól Jókaival és Mikszáthtal együtt a nemzet nagy írójaként tartották számon;
- 1894-től Szépirodalmi művészeti és társadalmi képes hetilapja, az Új Idők is sikeres lett
- A nemzeti-konzervatív irodalmi oldal vezéralakjává vált
- 1911-től kezdve Tisza Istvánnal együtt szerkesztette a Magyar Figyelőt.
- Az 1919-es Tanácsköztársaság idején politikai nézetei miatt bebörtönözték.
- 1920-ban Trianon tragédiájába soha nem tudott beletörődni. **Revizionista:** a kifejezés a latin 'revisio' szóból ered, melynek jelentése 'felülvizsgálat'; a két háború között a trianoni szerződés újratárgyalását kívánta elérni jogi eszközökkel
- Soha nem szavazta meg a zsidótörvényeket. Horthy Miklós kormányzót a háborúból való kilépésre buzdította. Mindvégig elhatárolódott a fasizmus eszméjétől és gyakorlatától.
- 1948 után a kommunista hatalom teljesen ellehetetlenítette. Műveit évtizedekig nem adhatták ki.

Művei (5)

- 1887. Fenn és lenn címen megírta első regényét
- 1919. Az élet kapuja történelmi regény
- Bizánc című drámája
- Publicisztikai művei közé tartozik a Fekete szüret a Badacsonyban 1929.
- Műfaja **tárca:** rövid terjedelmű, publicisztikai műfaj, könnyed hangvételű, aktuális témájú kisesszé

Keletkezés (5)

- Az élet kapuja című kisregény 1919-ben jelent meg
- Herczeg Ferenc legjelentősebb történelmi témájú alkotása
- műfaja: drámai regény = a dráma műnemének, például szerkezeti felépítésének, tagolásának rendjét követő, sűrített, jelenetező, közepes vagy hosszabb terjedelmű epikus alkotás
- a magyar Nobel-díj Bizottsága háromszor is jelölte Nobel-díjra, amelyet az író végül sosem kapott meg.
- A jelölés mögött az a felismerés állhatott, mely szerint Herczeg a megírt kisregényben a trianoni katasztrófa utáni Magyarország irodalmi allegóriáját alkotta meg.

Történelmi háttér (5)

- A kisregény cselekménye a mohácsi vész előtt, 1512–1513-ban játszódik.
- II. Ulászló király (Dobzse László) Hunyadi Mátyás után gyakorolta hatalmát;
- uralkodása alatt az ország állandó török fenyegetettség alatt állt.
- Az 1514-es, Dózsa-féle parasztfelkelés árnyékot vet uralmára nem maradt ereje az ország felvirágoztatására.
- Helyébe részben Bakócz Tamás, az esztergomi érsek, konstantinápolyi **pátriárka** = a pápa utáni második legmagasabb papi méltóság lépett, aki döntéseivel egyengette a történelmi Magyarország sorsát.

Téma (5)

- két cselekményszál: egy történelmi és egy fiktív, szerelmi szál kapcsolódik egybe.
- A történelmi szálban Bakócz Tamás esztergomi érsek a magyarságért folytatott harcát,

- a fiktív szerelmi szálban pedig egy római kurtizán, Fiametta és a magyar Vértesi Tamás szerelmének történetét olvashatjuk
- a két cselekményszál egymásba játszatása drámai feszültséget teremt a kisregényben.

Cím (5)

- rövid, tömör, két szóból álló névszó
- megjelenik benne a mű központi motívuma a kapu
- a kapu: a hétköznapi életben mindig két külön világ határán áll, metaforikus jelentéssel bír
- a címmel kapcsolatban a következő előfeltevéseim fogalmazódtak meg:

Szerkezet (5)

- A kisregény szerkezetében a dráma szerkezeti egységei figyelhetők meg:
 - az alaphelyzet: Bakócz Rómába való bevonulásának körülményei és célja
 - a bonyodalom: Bakócz és II. Julius pápa konfliktusa, Fiametta és Vértesi Tamás konfliktusa
 - a késleltető mozzanat: Fiametta és Vértesi Tamás utolsó párbeszéde
 - tetőpont: Bakócz bukása
 - végkifejlet: Vértesi Tamással való kényszerű távozása Rómából

Motívum (5) a mű központi motívuma a kapu

- Bakócz Tamás számára ez a kapu a nemzeti megmaradást, a pápa erejével megszervezhető, törökellenes ligát jelenti. A kapu túloldalán a nemzethalál leselkedik M.o-ra. Ezért száll harcba II. Julius pápa trónjáért.
- az emberi jellemek kapuja is, melynek két oldalán az adott szó megtartása és az aljas árulás található
- II. Julius számára a kultúra és a barbárság határán áll a metaforikus kapu. Pápaként Bakócz Tamásban a civilizálatlan ősi, a kultúra és a művészetek hanyatlásának legfőbb veszélyét, a Szent Péter-bazilika felépítése helyett megszervezendő és törökellenes ligát és Róma hanyatlását látja.
- Vértesi Tamás kapuja két külön konfliktusrendszer határán áll: egyrészt a magyarságot megmenteni képes Vatikánba, másrészt Fiametta szívéhez vezet. Belépve rajta a nemzeti megmaradás reménységén túl a beteljesült, boldog szerelem várhatna rá.
- Fiametta kapuja, melyen át végül nem tud belépni a vágyott boldogságba. Kurtizán életmódja a női tisztátalanság révén választja el a testi és lelki tisztaságtól. Róma oldalára áll, elárulja Vértesi Tamást.

Konfliktusrendszer (10)

- II. Julius pápa és Bakócz Tamás közötti konfliktus: Bakócz célja nemzetének és hazájának megvédése ↔ II. Julius, Róma vezető hatalmának és kulturális pozíciójának megőrzését, valamint a Szent Péter-székesegyház befejezését tekintette legfőbb céljának.
- II. Julius feláldozza Magyarországot a töröknek, az irányítása alatt álló kereszténységet az erkölcsi romlásnak és a pogányságnak. A pápaválasztást ezért Bakócz ellenében tisztességtelenül befolyásolja.
- Bakócz értékrendjét Lionardo, ↔ míg a pápáét Medici hitvallása tükrözi a műben.
 - Lionardo (Leonardo da Vinci) Isten jelenlétének és világteremtő erejének bizonyosságát hirdeti
 - Medici ezzel szemben az emberi művészet, az eszményi szépség teremtményében hisz
- Vértesi Tamás ↔ Fiametta
 - Vértesi Tamás naiv, tiszta lelkű férfi, aki hisz a női tisztesség adott szavában.
 - Elkötelezett híve Bakócz pápaságának és Magyarországnak, de szíve Fiamettáért dobog. A nő árulását követően nem bocsát meg szerelmének, hanem hazatér, hogy harcoljon a török ellen.
- Fiametta kurtizánként fényűző életet él. Palotája nagy titkok rejtekhelye. Életében először lobban szerelemre a magyar Vértesi Tamás iránt, aki azonban visszautasítja felajánlkozását.
- Bosszúból: orgyilkosokat küld Vértesi Tamás ellen, és kiszolgáltatja Chiginek a férfi által rábízott, titkos, a pápaválasztásban Bakócz terveit leleplező névsort.

Üzenete (4)

- Az élet kapuja című kisregény Herczeg Ferenc legkiemelkedőbb történelmi tárgyú alkotása.
- Az allegorikus olvasat megteremtődésében az első világháborút követő trianoni békediktátum, a Magyarországot sorsára hagyó nagyhatalmi érdek játszott szerepet.
- Bakócz Tamás példája arra tanít bennünket, hogy erkölcstelenséget céljaink eléréséhez sem szabad elkövetni.
- Bakócz Tamás alakja a nemzeti megmaradás érdekét szolgáló élet jelképévé vált.